

بنام خدا

« فرم طرح درس »

دانشکده: هنر و معماری رشته: شهرسازی گرایش: برنامه ریزی منطقه ای مقطع: کارشناسی ارشد

نام درس: روش های برنامه ریزی منطقه ای Regional Planning Methods

تعداد واحد نظری: دو واحد تعداد واحد عملی: - عنوان درس پیشنهادی: -

نام مدرس: دکتر زهرا سادات سعیده زرآبادی تمام وقت ■ نیمه وقت □ مدعو □ محل برگزاری: کلاس ■ آزمایشگاه □

هدف کلی درس:

- آشنائی با فرایند سنجش توسعه یافتگی در مناطق
- آشنائی با تکنیک های سنجش سطح توسعه یافتگی در مناطق
- آشنائی با روشهای تحلیل و پیش بینی ساختار فضائی مناطق
- آشنائی با روشهای تلفیق مطالعات منطقه ای

رئوس مطالب

هفته اول	مقدمه ای بر برنامه ریزی منطقه ای و لزوم بکارگیری روش های برنامه ریزی منطقه ای، تبیین فرایند سنجش سطوح توسعه مشتمل بر (تعیین هدف مطالعه و تدوین چارچوب ان، تعیین سطح مطالعه، شناخت نوع امار قابل دسترس، انتخاب شاخص های توسعه)، تبیین تکنیک های سنجش سطح توسعه به صورت عام مشتمل بر فیزیکی (شاخصهای ترکیبی وزنی، شاخصهای ترکیبی غیر وزنی) و پولی
هفته دوم	تکنیکهای رفع اختلاف مقیاس ترکیبی غیر وزنی برای سنجش توسعه شامل: روش رتبه ای کردن، روش استاندارد کردن، روش تقسیم بر انحراف معیار، روش تقسیم بر میانگین، روش تقسیم بر هر عدد ثابتی، روش شاخص بندی، مدل موریس یا ضریب محرومیت، ارزیابی نقاط قوت و ضعف روشهای مختلف رفع اختلاف مقیاس شاخصها از طریق ضریب تغییرات (CV) و واریانس
هفته سوم	تکنیک تاکسونومی عددی مشتمل بر مراحل (تشکیل ماتریس اولیه، محاسبه فاصله هر شهرستان از شهرستانهای دیگر بر مبنای مجموع شاخصهای به کار رفته، مشخص کردن نقاط یا مناطق همگن، محاسبه ی فاصله ی مرکب هر منطقه از منطقه ی ایده ال، محاسبه سطح توسعه شهرستانها، مرتب کردن شهرستانها بر اساس سطح نسبی توسعه
هفته چهارم	تکنیکهای رفع اختلاف مقیاس ترکیبی وزنی برای سنجش توسعه <ul style="list-style-type: none"> • روش مک گراناها • روش تحلیل مولفه های اصلی
هفته پنجم	روشهای پیچیده برای تحلیل ساختار فضائی مناطق <ul style="list-style-type: none"> • روش تحلیل عاملی (Factor Analysis)
هفته ششم	روش تحلیل خوشه ای (Cluster Analysis) <ul style="list-style-type: none"> • روش خوشه ای سلسله مراتبی که خود به 2 شیوه تراکمی و تفکیک پذیری انجام می شود. • روش خوشه ای غیر سلسله مراتبی
هفته هفتم	تکنیکهای تحلیل توزیع فضایی فعالیتها در سه بخش کشاورزی، صنعت، خدمات در مناطق شامل: (تکنیک سنجش سطح

تمرکز، تکنیک ضریب توزیع، شاخص تخصصی، تکنیک پیوستگی مکانی، کاربرد تکنیک ضریب مکانی در برنامه ریزی منطقه ای، روش گبیز-مارتین برای محاسبه تنوع فعالیت های اقتصادی، روش گبیز-مارتین برای محاسبه تنوع تولید کشاورزی، شاخص ضریب تولید، شاخص تجاری شدن کشاورزی، شاخص تغییر ساختاری)	
روشهای برای تحلیل فضائی نظام های سکونتگاهی در مناطق - امتحان میان ترم	هفته هشتم
<ul style="list-style-type: none"> روش اسکالوگرام دستی (Manual Scalogram) شاخص مرکزیت وزنی (Centrality Index) 	
روش های ارزیابی چند معیارانه روش فرایند تحلیل سلسله مراتبی (AHP)	هفته نهم
ادامه روش های ارزیابی چند معیارانه روش فرایند تحلیل شبکه ای (ANP)	هفته دهم
ادامه روش های ارزیابی چند معیارانه • TOPSIS	هفته یازدهم
روش های تحلیل و پیش بینی فعالیت های اقتصادی روش ترکیب - سهم (Shift - and -Share Analysis) روش اقتصاد پایه	هفته دوازدهم
ادامه روش های تحلیل و پیش بینی فعالیت های اقتصادی روش تحلیل داده روش های ساخت جداول داده - ستانده در سطح منطقه	هفته سیزدهم
ارائه سمینار دانشجویان و آزمون بکارگیری روش ها با نرم افزار	هفته چهاردهم
ارائه سمینار دانشجویان و آزمون بکارگیری روش ها با نرم افزار	هفته پانزدهم
ارائه سمینار دانشجویان و آزمون بکارگیری روش ها با نرم افزار	هفته شانزدهم

نحوه ارزشیابی فعالیت دانشجویان در طی دوره:

ارزشیابی مستمر در طی دوره، برگزاری امتحان میان ترم و پروژه نهایی از کاربرد روش ها در برنامه ریزی منطقه ای با بهره گیری از نرم افزار های مرتبط.

منابع اصلی:

- زرآبادی، زهرا سادات سعیده و سوده سادات طباطبایی " ساماندهی سکونتگاه های روستایی شهرستان دماوند براساس شاخص های شبکه منطقه ای (با بهره گیری از تکنیک TOPSIS)" فصلنامه علمی پژوهشی پژوهش های روستایی، دوره 5، شماره 2، تابستان 1393، صفحات 445-466.
- زرآبادی، زهرا سادات سعیده و بهار عبدالله " ارزیابی نقش توان های گردشگری در توسعه صنعت توریسم منطقه آزاد چابهار با بهره گیری از تکنیک فرایند تحلیل شبکه ای (ANP)" نشریه علمی پژوهشی انجمن علمی معماری و شهرسازی ایران، سال پنجم، شماره 6، پاییز و زمستان 1392، صفحات 37-48.
- زرآبادی، زهرا سادات سعیده و ناهیده مردوخ " تحلیل عوامل تأثیر گذار بر توسعه گردشگری پایدار شهرستان سروآباد با استفاده از مدل فازی TOPSIS" فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات مدیریت شهری، سال چهارم، شماره دوازدهم، زمستان 1391، صفحات 61-73.

- زرآبادی، زهرا سادات سعیده و گلنار فرزام " ارزیابی نقش شهرهای میانی شمال استان فارس در تعادل منطقه ای با استفاده از روش تحلیل شبکه " فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات مدیریت شهری، سال پنجم، شماره چهاردهم، تابستان 1392، صفحات 89-103.
- زرآبادی، زهرا سادات سعیده و فاطمه سلیمی فر " بررسی توانمندسازی سکونتگاه های غیر رسمی شهرستان کنگاور با بهره گیری از روش ANP (نمونه موردی: محلات پاشاخانی و باغ جمیله خرمنجا) " فصلنامه جغرافیا (برنامه ریزی منطقه ای) (علمی - پژوهشی)، سال چهارم، شماره سوم، تابستان 1393، صفحات 95-110.
- زرآبادی، زهرا سادات سعیده و مهدیه توفیقی محمدی " بررسی تحولات ساختار اشتغال با بهره گیری از تکنیک های تحلیل اقتصادی (مورد پژوهی: استان سیستان و بلوچستان) "، فصلنامه نگرش های نو در جغرافیای انسانی (علمی - پژوهشی) ، سال ششم، شماره چهارم، پاییز 1393، صفحات 159-175.
- کلاتری، خلیل (1391): "مدل های کمی در برنامه ریزی (منطقه ای، شهری و روستایی)، تهران، انتشارات فرهنگ صبا، مهندسين مشاور طرح و منظر.
- حکمت نیا، حسین و میر نجف موسوی (1390): "کاربرد مدل در جغرافیا با تأکید بر برنامه ریزی شهری و ناحیه ای"، تهران، انتشارات علم نوین.
- مومنی، منصور و علیرضا شریفی سلیم (1393): "مدل ها و نرم افزارهای تصمیم گیری چند شاخصه"، گنج شایگان.
- زیاری، کرامت الله (1378): " اصول و روش های برنامه ریزی منطقه ای"، یزد، انتشارات دانشگاه یزد.
- معصومی اشکوری، سید حسین (1385): " اصول و مبانی برنامه ریزی منطقه ای"، تهران، انتشارات پیام.

منابع مطالعاتی:

- آلماندینگر، فلیپ (1387): " آینده برنامه ریزی: چشم اندازهای نو در نظریه برنامه ریزی"، مترجم: عارف اقوامی مقدم، تهران، ارس رایانه، آذر خشی.
- اینهایم، نوربرت (1379): "مدل های کاربردی در تحلیل مسائل شهری و منطقه ای"، مترجم: منوچهر طبیبیان، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- توفیق، فیروز (1384): "آمایش سرزمین با تجربه جهانی و انطباق آن با وضع موجود"، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران.
- جفری هال، پیتر (1387): "برنامه ریزی شهری و منطقه ای"، مترجم جلال تبریزی، تهران، شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری.
- زبردست، اسفندیار (1383): "اندازه شهر"، مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی شهرسازی و معماری، تهران.
- زبردست، اسفندیار (1377): "عملگردهای شهری در توسعه روستایی؛ رویکرد با نگرش فضایی به برنامه ریزی منطقه ای"، مسکن و انقلاب، شماره 84.
- زبردست، اسفندیار (1380): "کاربرد فرآیند تحلیل سلسله مراتبی در برنامه ریزی شهری و منطقه ای" نشریه هنرهای زیبا / شماره 10.
- زبردست، اسفندیار (1389): "کاربرد فرآیند تحلیل شبکه ای در برنامه ریزی شهری و منطقه ای" نشریه هنرهای زیبا / شماره 41.
- زیاری، کرامت الله (1383): "مکتبها، نظریه ها و مدل های برنامه و برنامه ریزی منطقه ای"، یزد، انتشارات دانشگاه یزد.
- صباغ کرمانی، مجید (1380): "اقتصاد منطقه ای"، تهران، سمت.
- صرافی، مظفر (1377): "مبانی برنامه ریزی توسعه منطقه ای"، تهران: سازمان برنامه و بودجه - مرکز مدارک اقتصادی - اجتماعی و انتشارات.
- فاینشتاین، سوزان، کمپل، اسکات (1389): "نظریه های برنامه ریزی"، مترجم: عارف اقوامی مقدم، تهران، نشر آذر خشی.
- فیلد، برایان و مک گرگور، برایان (1376): " فنون پیش بینی در برنامه ریزی شهری و منطقه ای"، مترجم: فاطمه تقی زاده، تهران، انتشارات سازمان برنامه و بودجه.

- Bendavid-Val, Avrom (1991): "**Regional and Local Economic Analysis for Practitioners**", 4th Dennis Rondinelli (1985): "**Applied methods of regional analysis: the spatial dimensions of development policy**", Westview Press.
- Edition, Westport, CT: Praeger Publishers.
- William H. Miernyk . (2008): "**Elements of Input-Output Analysis**". In The Web Book of Regional Science (www.rri.wvu.edu/regscweb.htm). ed., Randall W. Jackson. Morgantown, WV: Regional Research Institute, West Virginia University.